

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

C.N. de Jager (SGP) en G.A. van de Breevaart (SGP)
(d.d. 25 november 2024)

Nummer
4151

Onderwerp
PFAS in de Alblasserwaard

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Deze maand verschenen onder meer twee artikelen in de media over de PFAS. Het eerste artikel verscheen bij Sliedrecht24¹. Het tweede artikel was de bekendmaking vanuit de Rijksoverheid dat Alle PFAS geclassificeerd wordt als Zeer Zorgwekkende Stof².

Op 20 november duiden insprekers in de commissie Ruimte en Milieu de PFAS situatie in de Alblasserwaard als 'inmiddels waardeloze grond, niet geschikt voor de landbouw en voor woningbouw'.

Verder nemen wij in de vragen ook andere vraagstukken mee zoals de Kader Richtlijn Water (bijlage kabinetsbrief) en de door Brussel besloten aanscherping van de stikstofnormen (bijlage kamerbrief schone lucht akkoord en luchtkwaliteitsrichtlijn). Recent zijn ook technische vragen over gesteld door de SGP Zuid-Holland (bijlage)

1. *Bent u bekend met het onderzoek van ingenieursbureau TAUW Rotterdam in Capelle aan den IJssel, in opdracht van Chemours Nederland B.V.? Zo ja, hoe?*

Antwoord

Ja, op ons verzoek hebben we het onderzoek van Chemours ontvangen.

2. *Onderschrijft u de conclusie in het artikel van Sliedrecht24: 'Indicatieve Niveaus voor Ernstige Verontreiniging (INEV) waarde wordt niet overschreden dus er hoeft niet te worden gesaneerd (uit het onderzoek van ingenieursbureau TAUW Rotterdam in Capelle aan den IJssel)'? Graag een onderbouwing van uw antwoord*

Antwoord

Wij onderschrijven dat de Indicatieve Niveau voor Ernstige Verontreiniging (INEVs) niet worden overschreden en op basis van de gemeten gehalten niet gesaneerd hoeft te worden om gezondheidsrisico's weg te nemen (zie ook antwoord op vraag 4). Voor landbouw gelden andere richtwaarden voor gebruik, ook deze richtwaarden worden niet overschreden. Hierbij moet wel

¹ [Ernstige conclusies over grond in groot deel Alblasserwaard - Sliedrecht24](#)

² [Alle PFAS geclassificeerd als Zeer Zorgwekkende Stof | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

opgemerkt worden dat het RIVM werkt aan een herziening van de landbouw richtwaarden³ (zie ook antwoord 8).

In Nederland wordt onderscheid gemaakt in toetsen aan actuele risico's en toetsen voor hergebruik van grond. De normen voor hergebruik liggen lager, vanwege een lange termijn doelstelling gericht op een schone bodem. De gemeten gehalten op deze locatie zijn hoger dan de norm voor hergebruik van landbouwgrond, een overschrijding van de hergebruikswaarde betekent echter niet direct dat er gesaneerd hoeft te worden.

3. *Wat zijn de gevolgen van het feit dat de boeren straks verantwoordelijk worden gehouden voor de verontreiniging van landbouwproducten met pfoa?*

Antwoord

Dit aspect ligt buiten de invloed van de provincie.

4. *Klopt het dat de INEV, die het RIVM stelt, voor de stoffen PFOS, PFOA en GenX in grond en grondwater afgeleid, niet worden overschreden? Zo ja waarom, zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Het klopt dat de INEV voor PFOS, PFOA en HFPO-DA (GenX) niet worden overschreden. De INEVs voor PFOS, PFOA en GenX liggen op respectievelijk 59, 60 en 57 µg/kg in grond. De in het onderzoek maximaal gemeten concentraties PFOS, PFOA en GenX in het grond liggen op respectievelijk 3,5, 43 en 0,4 µg/kg (de waarden zijn gecorrigeerd voor organische stofgehalte conform de landelijke regels).

Er heeft geen onderzoek naar de kwaliteit van het grondwater plaatsgevonden.

5. *Klopt het dat de aangetoonde gehalten PFOA in het gras onder de door RIVM/Wageningen University & Research afgeleide indicatieve risicogrens voor de consumptie van melk en vlees afkomstig van melkvee liggen? Zo ja waarom, zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Ja, de PFOA-gehalten in het gras liggen onder de genoemde indicatieve risicogrens voor de consumptie van melk en vlees afkomstig van melkvee. De PFOA-concentraties in het gras zijn maximaal 3,6 µg/kg. De indicatieve risicogrens voor gras voor melkkoeien ligt op 13 µg/kg. De indicatieve risicogrens voor gras voor vleeskoeien ligt op 210 µg/kg⁴.

6. *Klopt het dat zowel de NVWA als de Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO) eerder onderzoek hebben laten uitvoeren en zeggen 'geen verontrustende gehalten PFAS in melk uit Nederland te hebben gevonden'? Zo ja waarom, zo nee, waarom niet?*

Antwoord

We hebben dit nagevraagd bij Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) en Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO). De NVWA geeft het volgende aan: "De NVWA monitort zuivel via het Nationaal Plan Contaminanten. Binnen dit monitoringsprogramma worden steekproefsgewijs en risicogericht monsters genomen van levensmiddelen. Zuivel als product en PFAS als stof is hier onderdeel van. De NVWA heeft tot nu toe geen verontrustende gehalten PFAS in melk gevonden."

³ PFAS-onderzoeksprogramma RIVM Inventarisatie beschikbare informatie en afbakening onderzoek, RIVM-briefrapport 2024-0104.

⁴ Risk assessment of PFASs in feed: transfer of PFASs detected in feed to edible products of food producing animals and possible animal health risks - part III: Dairy cow and beef cattle, RIVM and WFSR, 2 Augustus 2023.

De NZO geeft aan: "De Nederlandse zuivelindustrie laat al sinds 2017 op eigen initiatief onderzoek te doen naar de mogelijke aanwezigheid van PFAS in melk afkomstig van boerderijen. Dat gebeurt doelgericht in risicogebieden waar PFAS kan worden verwacht, maar ook steekproefsgewijs elders in Nederland. Het onderzoek maakt deel uit van het reguliere onderzoek naar de aanwezigheid van melkvreemde stoffen dat de zuivelindustrie uitvoert om de kwaliteit van haar producten te bewaken. Uit het onderzoek blijkt dat de Nederlandse boerderijmelk voldoet aan de Europese indicatieve waarden voor PFAS zoals beschreven in Aanbeveling 2022/1431 van de Europese Unie. Ook de NZO heeft dus geen verontrustende gehalten gevonden, zodat we kunnen stellen dat de consumptie van melk en zuivelproducten geen risico vormt. Dit komt overigens overeen met de bevindingen van het Bureau Risicobeoordeling en onderzoek van de NVWA die stelt dat de consumptie van diverse bemonsterde producten waaronder melk, kaas en yoghurt 'geen risico voor de menselijke gezondheid vormt'."

7. Klopt het dat op basis van informatie van de Wageningen University het opvallend is dat PFOA juist niet overdraagt naar de melk en de organen en vooral in de urine terecht komt van die dieren? Zo ja waarom, zo nee, waarom niet?

Antwoord

De provincie beschikt zelf niet over voldoende wetenschappelijke kennis om bovenstaande informatie te beoordelen. Voor beantwoording van deze vraag verwijzen wij u naar de Wageningen University.

8. Wordt/is de grond in de Alblasserwaard, waaronder Sliedrecht Noord, door concentraties PFAS vanuit de situatie van de volksgezondheid niet meer geschikt voor landbouw en/of woningbouw?

Antwoord

Op basis van dit onderzoek kan niet worden gesteld dat de grond niet geschikt is voor landbouw of woningbouw. Ten aanzien van landbouw, hiervoor moeten de landbouwnormen, waar RIVM aan werkt, worden afgewacht. Uit het huidige onderzoek van TAUW kan worden afgeleid dat er waarschijnlijk juist geen risico's zijn voor voedergras (zie antwoord op vraag 5).

Ten aanzien van woningbouw is het eveneens onjuist om bij voorbaat te stellen dat grond in de Alblasserwaard, waaronder Sliedrecht Noord, ongeschikt is voor wonen. Uit een risico-evaluatie⁵ die in opdracht van de provincie is uitgevoerd, blijkt dat bij de in de Alblasserwaard voorkomende bodemgehalten aan PFOA geen gezondheidsrisico's optreden bij gebruik als siertuin, wonen zonder tuin en speelplekken. Op basis van de PFAS verwachtingswaarden kaart⁶ blijkt dat in de regio rondom Chemours gezondheidsrisico's mogelijk wel kunnen optreden bij moestuinen. Voor moestuinen is in samenwerking tussen gemeenten en Chemours een herstelprogramma in voorbereiding. De provincie Zuid-Holland is hiervoor het bevoegd gezag. Wij hebben u hier eerder over geïnformeerd op 5 juli 2024 ([kenmerk DOS-2020-0007548, PZH-2024-857135276](#)) en 3 december 2024 ([kenmerk: DOS-2024-0005329 PZH-2024-865057150](#)). De verwachting is dat de provincie Zuid-Holland een bestuursovereenkomst zal sluiten met de gemeente Sliedrecht over woningbouw in dit gebied (zie ook de beantwoording van vraag 10).

9. Welke maatregelen acht u verstandig, mede in het kader van de volksgezondheid, ten aanzien van het feit dat er op dit moment nog steeds woningen gebouwd worden in Sliedrecht Baanhoek-West? Waarom laat u de bouw doorgaan?

Antwoord

⁵ Humane risicogrenzen PFOA woonwijken in Zuid-Holland Zuid, Arcadis, 27 oktober 2022

⁶ Bodemverwachtingskaart PFOS en PFOA Zuid-Holland, 3 juni 2024, PZH-2022-803414091

Voor de afgifte van een bouwvergunning is de gemeente Sliedrecht het bevoegd gezag. Provincie Zuid-Holland heeft geen rol in deze toetsing onder de Omgevingswet (Ow). De gemeente is onder de Ow het bevoegd gezag voor grond. De provincie heeft in de Zuid-Hollandse omgevingsverordening (ZHOV) instructieregels gegeven aan de gemeenten voor toetsing aan grondwater risico's bij een bouwvergunningaanvraag.

De gemeente Sliedrecht geeft het volgende aan: Ten behoeve van bouwvergunningen die zijn aangevraagd na het van kracht worden van de huidige INEV is de bodemkwaliteit getoetst aan de INEV voor PFOA (zie ook antwoord op vraag 2). Voor bouwlocaties waar de INEV werd overschreden zijn saneringsmaatregelen geëist. Dit zal ook gelden voor toekomstige vergunningaanvragen. Voor bouwactiviteiten waarvoor de bouwvergunning is aangevraagd voor het van kracht worden van de huidige INEV kan dit niet worden geëist. Opgemerkt wordt dat de INEV een generieke norm is. In de praktijk is, ook bij PFOA-gehalten ruim boven de INEV, bij de meeste vormen van nieuwbouw geen sprake van gezondheidsrisico's (zie ook antwoord op vraag 8).

10. *Neemt u bij de voorgenomen bouwplannen in Sliedrecht Noord de (voortgaande) kennis over de schadelijkheid van PFAS mee in de afweging of het mede in het kader van de volksgezondheid het nog steeds verantwoord is daar te bouwen? Graag een motivatie van uw antwoord*

Antwoord

Voor afgifte van een bouwvergunning is de gemeente Sliedrecht het bevoegd gezag en de provincie Zuid-Holland heeft hierin geen rol. In het coalitieakkoord 2023-2027 is opgenomen dat Sliedrecht-Noord kan worden toegevoegd op de 3 hectare kaart. De provincie heeft hiervoor wel randvoorwaarden geschetst. Het in beeld hebben van de gezondheidsrisico's door zeer zorgwekkende stoffen, waaronder PFAS, is hier een onderdeel van.

De gemeente Sliedrecht geeft het volgende aan:

Ten behoeve van bouwvergunningen wordt de bodemkwaliteit getoetst aan de INEV voor PFOA (zie ook antwoord op vraag 2). Opgemerkt wordt dat de INEV een generieke norm is. In de praktijk is, ook bij PFOA-gehalten ruim boven de INEV, bij de meeste vormen van nieuwbouw geen sprake van gezondheidsrisico's (zie ook antwoord op vraag 8).

11. *Neemt u bij de voorgenomen bouwplannen in Sliedrecht Noord de verplichtingen vanuit de Kader Richtlijn Water en de in Brussel besloten aanscherping van de fijnstofnormen mee in het besluit om te gaan bouwen? Graag een motivatie van uw antwoord*

Antwoord

Hiervoor is de gemeente Sliedrecht het bevoegde gezag. De Provincie Zuid-Holland heeft hier geen rol in.

Voor informatie over PFAS in de regio Zuid-Holland Zuid verwijzen we naar de website pfasinfo.nl. Op deze website wordt PFAS-informatie van meerdere betrokken overheden en organisaties samengebracht.

Den Haag, 4 februari 2025

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

plv. secretaris,

voorzitter,

ir. J.C. van Ginkel MCM

mr. A.W. Kolff